

Otázky a příklady na seminář na téma zásady občanského práva hmotného

1. Vyjmenujte základní zásady občanského práva hmotného a vyložte jejich smysl.

2. Jsou zásady občanského práva součástí platného práva i v těch případech, kdy nejsou jakožto zásady formulovány v textu občanského zákoníku (dále jen „OZ“) – např. zásada dobré víry?

3. Měl by se zákonodárce pokusit o definici zásad občanského práva (např. o obsahové vymezení dobrých mravů) nebo je vhodné, aby použil toliko neurčité právní pojmy, jejichž konkrétní obsahovou náplň by ponechal na aplikační praxi?

4. Najděte v přechodných ustanoveních OZ paragraf upravující pravou retroaktivitu.

5. A. A. a B. B. uzavřeli dne 30. 6. 1990 nájemní smlouvu na nájem nebytových prostor. Součástí této smlouvy bylo i ujednání o smluvní pokutě ve výši 100 000 Kč, kterou měl nájemce zaplatit pro případ, že po skončení nájmu nevyklidí ve stanovené lhůtě pronajaté nebytové prostory. Nájemce tuto povinnost porušil, a pronajímatel se proto domáhal žalobou u soudu zaplacení smluvní pokuty. Obecné soudy návrh pronajímatele na zaplacení smluvní pokuty zamítly s odůvodněním, že ujednání o smluvní pokutě je neplatné podle § 39 OZ (ve znění účinném do 31. 12. 1991), neboť občanský zákoník v době uzavření nájemní smlouvy smluvní pokutu jako způsob zajištění závazků neupravoval. Institut smluvní pokuty nebyl v době uzavření nájemní smlouvy upraven v zákoně. Právní úprava účinná do 31. 12. 1991 jiný způsob zajištění závazků než obsažený v tehdy platném občanském zákoníku neumožňovala. Pokud si tedy účastníci uvedený závazek sjednali, jedná se o právní úkon neplatný, dle kterého se stěžovatelé nemohou domáhat žádného plnění. Posuďte správnost argumentace obecných soudů.

6. Vlastník bytu v činžovním domě J. B. dal nájemcům bytu J. M. a M. M. výpověď podle § 711 odst. 1 OZ, neboť se rozhodl do budoucna byt sám užívat; nájemcům zároveň zajistil náhradní byt v panelovém domě. Nájemci mají syna, jenž je vážně nemocen a podle lékařských posudků potřebuje klid, celodenní péči a samostatnou místnost k bydlení. Bydlení v panelovém domě by mu patrně neshodilo, navíc by se v důsledku stěhování mohl podstatně zhoršit jeho zdravotní stav. Budou i za těchto skutkových okolností nájemci povinni byt vyklidit?

7. A. A. a B. B. uzavřeli dne 1. 1. 2001 písemnou kupní smlouvu, na základě níž se kupující B. B. zavázal zaplatit prodávajícímu kupní cenu ve výši 50 000 Kč. Kupující kupní cenu ve stanovené lhůtě nezaplatil. Proávající jej několikrát o zaplacení kupní ceny upomínal; kupující kupní cenu i přesto nezaplatil, což odůvodňoval tím, že po uzavření kupní smlouvy přišel o práci, rozvedl se a nemá již žádné úspory; přislíbil však kupní cenu uhradit, jakmile mu to majetkové poměry dovolí. Proávající podal dne 1. 1. 2005 žalobu u soudu o zaplacení kupní ceny.

Kupující v rámci své obrany vznesl námitku promlčení. Prodávající poukazoval na to, že s ohledem na skutkový příběh představuje námitka promlčení výkon práva, který je v rozporu s dobrými mravy. Posuďte, zda i na námitku promlčení lze vztáhnout § 3 odst. 1 OZ.

8. Vlastník obytného domu A. B. podal žalobu na B. K., vdovu po bývalém spoluvlastníku jedné ideální poloviny předmětného domu, na vyklizení bytu, který B. K. spolu se třemi nezletilými dětmi užívala bez právního důvodu po smrti svého manžela, a který původně manžel B. K. spolu se svou rodinou užíval z právního důvodu spoluvlastnictví k jedné ideální polovině domu. Manžel B. K. krátce před svou smrtí převedl svou ideální polovinu obytného domu na spoluvlastníka A. B., který se tak stal výlučným vlastníkem celého domu. Předpisy občanského práva v daném případě nestanoví nárok vyklizovaných osob na poskytnutí náhradní formy bydlení (bytu, ubytování nebo přístřeší). Uvažte, zda lze vyslovit v daném případě povinnost vyklizovaných osoby vystěhovat se z bytu teprve poté, kdy jim bude poskytnuta bytová náhrada s poukazem na zásady občanského práva.

9. Žalobkyně A. H. se žalobou domáhala vyklizení svého rodinného domku vůči své snaše B. C., která v domě žalobkyně užívá spolu se svými dětmi byt na základě souhlasu žalobkyně, jež však žalobkyně posléze odvolala. Žalobkyně tedy je výlučnou vlastníkem rodinného domku, zatímco žalovaná B. C. byt užívala jen na základě odvozeného práva bydlení. Žalovaná se do bytu nastěhovala se souhlasem žalobkyně před dvaceti léty poté, co se synem žalobkyně uzavřela manželství. Z tohoto manželství vzešly dvě stále ještě nezletilé děti, které byly po rozvodu manželství svěřeny do péče žalované. Žalovaná v současné době sama nemá jinou možnost bydlení a je odkázána toliko na svůj příjem zdravotní sestry. Bude mít žaloba o vyklizení bytu úspěch?

10. Obchodník s cennými papíry společnost X. zasílala drobným akcionářům letáky, v nichž nabízela odkup akcií za ceny více než o polovinu nižší, než byla skutečná hodnota těchto akcií na veřejných trzích cenných papírů. Drobní akcionáři byli tvořeni neinformovanou laickou veřejností, která neměla představu o skutečné ceně jejich akcií, spoléhala na pravdivost informací uváděných společností X. a na základě nich řada z nich za cenu o více než polovinu nižší své akcie prodala. Posuďte, zda za těchto okolností bude smlouva o převodu cenných papírů platná.

11. Obvodní podnik bytového hospodářství uzavřel dne 22. června 1970 dohodu se Š. Č. a M. S. o dočasném užívání části pozemku na neurčitou dobu; součástí smlouvy bylo ujednání o právu vystavět na pozemku zděné garáže. Ty byly podle stavebního povolení postaveny, kolaudovány a užívány. Dohoda obsahovala ustanovení, že ji lze oboustranně vypovědět doporučeným dopisem měsíc předem. Pozemek, na němž Š. Č. a M. S. postavil garáž, byl v rámci restituce navrácen Ing. P. H., který dopisem z 1. 11. 1993 vypověděl smlouvu a vyzval Š. Č. a M. S., aby ve smyslu dohody o dočasném užívání pozemku odstranili garáže a uvedli pozemek do původního stavu. Vlastníci garáže této výzvě nevyhověli, a proto se Ing. P. H.

žalobou domáhá odstranění stavby garáže. Posuďte konflikt práv vlastníka garáže a vlastníka pozemku.

12. Správní úřad vykonávající působnost v oblasti telekomunikačních služeb vydal správní akt, v němž upravil některé otázky přenositelnosti telefonních čísel klientů mezi mobilními operátory (podstatou přenositelnosti je, že klient, který se rozhodne využívat služeb jiného operátora, má právo ponechat si telefonní číslo, jenž mu přidělil předchozí operátor). Součástí správního aktu bylo ustanovení, podle něhož má klient právo kdykoliv požádat svého operátora o přenesení čísla k jinému operátorovi, přičemž na přenesení telefonního čísla má klient právní nárok; je přitom nerozhodné, že s dosavadním operátorem má sjednán platný závazkový právní vztah; tento obligační poměr zanikne v důsledku přenesení čísla. Posuďte, zda je taková úprava v souladu se zásadami občanského práva.

13. A. B. postavil na pozemku ve vlastnictví J. P. garáž; ke stavbě garáže mu nesvědčilo žádné vlastnické ani obligační právo. J. P. věděl od samého počátku o neoprávněné stavbě garáže, avšak nedomáhal se ochrany ani u stavebního úřadu, ani u soudu. Teprve poté, co byla garáž dokončena, podal J. P. žalobu, jíž se domáhal, aby soud uložil A. B. povinnost odstranit podle § 135c odst. 1 OZ stavbu. Posuďte případ z hlediska zásady zákazu zneužití práva, resp. zásady výkonu práva v souladu s dobrými mravy.

14. Autor literárních děl D. K. uzavřel s nakladatelstvím N. smlouvu, v níž se zavázal, že všechna díla, která v budoucnu napíše, bude publikovat pouze v tomto nakladatelství. Protiplnění ze strany nakladatelství obdrží jednorázově v okamžiku uzavření smlouvy, v budoucnu však již nikoliv. Je taková smlouva platná?

15. Provozovatel pohostinského zařízení uzavřel s pivovarem Z. smlouvu, v níž se zavázal odebírat po dobu třiceti pěti let výhradně od tohoto pivovaru pivo a prodávat je ve svém pohostinství; piva jiné značky prodávat nebude. Tato smlouva má povahu smlouvy na dobu určitou, přičemž strany výslovně vyloučily možnost ukončení závazkového právního vztahu na základě ní založeného jednostranným právním úkonem provozovatele pohostinského zařízení, tj. výpovědí. Posuďte soulad takové smlouvy s dobrými mravy.

16. Posuďte platnost smlouvy o půjčce, podle níž má dlužník vrátit věřiteli půjčenou částku ve lhůtě jednoho týdne spolu se stoprocentním úrokem; dlužník byl nucen na takovou smlouvu přistoupit, neboť nevyhnutelně potřeboval peníze na zdravotní potřeby člena rodiny, přičemž si tyto peníze nemohl opatřit v rozhodné době jinak.